

**“ተነሳ ተራመድ” የቀድሞው
የኢትዮጵያ አየር ኃይል መፅሔት
ሁለተኛ ዕትም - 2017**

የሌሊኩፕተር ምርኮና

የኛ ሰዎች በአስመራ

ክንዴ ዳምጤ (የበረራ አስተማሪ)

የስራ መውጫ ሰዓት ደርሷል ። ባልተለመደ ሁኔታ ሁለት ኢትዮጵያውያን የበረራ ሙያተኞች ከኤርትራ አየር ኃይል አዛዥ ቢሮ በጥድፊያ ወጥተው ከጭቃ የተሰራች በምትመስልና እንግዳ በሆነች ላንድ ክሩዘር መኪና ተጨነው በፍጥነት ከጊቢው ተፈትልከው ሲወጡ ተመለከትኩ ። ምን ተፈጠረ ? ወዴት ነው ይዘዋቸው የሚሄዱት ? ለምንስ ሁለቱን ብቻ ? በማለት እራሴን በጥያቄ አጣድፍኩት ። በዚህ ዓይነት ጥድፊያ እነዚህ ሁለት ሰዎች መወሰዳቸው ከነካነኝ ።

በእርግጥ ከዚህ ቀደም እንዲሁ ሳይታሰብ በአስቸኳይ ትፈለጋለችሁ ተብለን በአካባቢው የነበርነውን ኢትዮጵያውያኖች አየር ኃይል አዛዥ ቢሮ የተጠራገበትን ዕለት አስታውሳለሁ ። ያኔ በሻብያና ወያኔ መካከል ግጭት ተፈጥሯል እየተባለ ከዚህም ከዚያም የተለያዩ ተባራሪ መላምቶች የሚፈሰቡት ሰሞን ነበር ። ወደ አስር የምንጠጋ ኢትዮጵያውያን አዛዥ ቢሮ ተገኝተን ... “ዛሬ የሰበሰብኳችሁ ሰሞንን

ከግራም ከቀኝም ለሚናፈሰው ወሬ ባይተዋር እንዳትሆኑና ማወቅ የሚገባችሁንም አንዳንድ ጉዳዮች ለማሳወቅ ነው”። ብሎ የኤርትራው አየር ኃይል አዛዥ ኩማንደር ኃብተፅዮን ኸድጉ ንግግሩን ጀመረ ። “ከወያኔ ጋር ከረር ወደ አለ ግጭት ሳንገባ አንቀርም ። ምን አልባትም የከፋ ጦርነትም ሊከሰት ይችላል ። ይሁን እንጂ የቱንም ያክል በደም የተጨማለቀ ጦርነት ቢፈጠር ከእናንተ ዘንድ የሚደርስ ምንም ነገር አይኖርም ። በሰላም የመኖር መብታችሁ እንደተጠበቀ ይቆያል ። እኔ በሕይወት እስካለሁ ድረስ ይህ ቃል አይታጠፍም ። እኔ ከሌለሁ ግን የሚሆነውን ለመገመት እችላለሁ ። በእርግጥ ቤተሰቦቻችሁን ጥላችሁ እንጀራ ፍለጋ የመጣችሁ ዳደኞቹና ወንድሞቼ መሆናችሁን የሚገባ አውቃለሁ ፤ የቤተሰብ ፍቅርም ምን ያክል እንደሚገደም ይገባኛል ። የቤተሰባችሁ ጉዳይ አሳስቧችሁ ወደ አገር ቤት የመመለስ ውሳኔ ካላችሁ በግል እየመጣችሁ ንገሩኝ ። እኔን ብላችሁ ፣ እኔን አምናችሁ እንደመጣችሁ ሁሉ እኔም ቃሌን በመጠበቅና ውሳኔያችሁን በማክበር በየትም ይሁን በየት መልኩ ከቤተሰቦቻችሁ እንድትቀላቀሉ አደርጋለሁ ። በሌላ በኩል ደግሞ ሁኔታውን እዚህ በመቆየት ለማየት ከወሰናችሁም ቀደም ብዬ እንደነገርኳችሁ ከእናንተ የሚደርስ አንዳችም ነገር አይኖርም ፤ ይህ አገር የእናንተም አገር ነውና በሰላም መቆየት ትችላላችሁ ። እንግዲህ ውሳኔያችሁን በግል እየመጣችሁ አሳውቁኝ “። እንዳለን አስታውሰዋለሁ” ። ዛሬ ለምን ሁለቱን ብቻ

ይዘቸው ሄዱ ? ታፍነው እየተወሰዱ ይሆን እንዴ ? በማለት ነው የተሸበረኩት ።

ከአመት በፊት ሜይ 28 ቀን 1998 ዓም ሻብያ ሁለት የአየር ኃይል በራሪዎችን አፍኖ ወሰዳቸው የሚል ዜና በግል ጋዜጣ ያነበብኩበትን ጊዜ አስታወስኩ ። ጋዜጣውንም ይገዛ አዛዥ ቤር በመግባት አስነበብኩት ። ለምን እንዴት ሊታፈኑ እንደቻሉ ምክንያቱን ጠይቆ እንዲነግረኝ እንዲያስለቅቃቸውም አጥብቄ ተማፀንኩት ። አዛዥም ለደቂቃ ትኩር ብሎ ከተመለከተኝ በኋላ “እንዲያው አንተ ስታስበው ሻብያ እነዚህን ጁኔር በራሪዎች በምን ምክንያት ሊያፍናቸው ይችላል ብለህ ታስባለህ ? ዝም ብሎ በየጋዜጣው የተፃፈውን እውነት ነው ብለህ ትቀበላለህ ማለት ነው? በእርግጠኝነት ወያኔ እራሱ አፍኗቸው ዘር ብሎ ደግሞ በጋዜጣ ሻብያ ነው ያፈናቸው ብሎ እንደሚያስወራ አልጠራጠርም ። ሻብያ እነ ኩ/ል በዛብህ ጴጥሮስንና ሻለቃ ጥላሁን በዛብህን በነፃ አሰናብቶ እነዚህን ወጣት በራሪዎች የሚያፍንበት ምን ምክንያት ይኖረዋል ? ደግሞም በዚህ ላይ ያሳደካቸው ልጆቹ መሆናቸውን አትርሳ ። ለነገሩ ነገ ከነገ ወዲያ እውነቱን ታውቀዋለህ” ያለኝን ሙሉ ለሙሉ በአዕምሮዬ ከለስኩት ።

ዛሬ ደግሞ ስለ እነ ኩ/ል ማርቆስ ምን ብዬ እንደምጠይቀው እያሰላሰልኩና ልቤ እያመነታብኝ የደመነፍሴን በቀስታ እየተጠቀስኩ ወደ ቢሮው ተጠጋሁ ። በሩን ለማንኳኳት እጄን እንደዘረጋሁ ከውስጥ የሰዎች ድምፅ ሰማሁና ባለሁበት ቆምኩኝ ። ለነገሩ ከውስጥ የሚነጋገሩትን ሰዎች በድምፃቸው ለመለየት አልተቸገርኩም ።

ድምፁ ከፍ ብሎ የሚሰማው ኩ/ል ዋቅጋሪ ገመቹ ነበር ። ኩሎኔል ዋቅጋሪ በተፈጥሮው ድምፁን ዝቅ አድርጎ መናገር የማይሆንበት ፣ እንደ ልቡ በነፃነት የፈለገውን የሚናገር ሰው መሆኑን ከድሮም አውቃለሁ ። ሲበዛ ቅንና የዋህ ሰው ነው ።

ሁለተኛው በሰቆ የለዩሁት ሰው ደግሞ ዶ/ር ኤፍሬም ይባላል ። ሰውነቱ ሁሉ እስኪንዘፈዘፍ ድረስ ስለሚስቅ አሳሳቂ በዙርያው ያሉትን ሰዎች ሁሉ ከእርሱ ጋር

አብረው እንዲስቁ ያደርጋቸዋል ። ጨዋታ ወዳጅ ፣ ለጓደኞቹ ልዩ ፍቅር ያለውና ለመዝናናት ሙት የሆነ ሰው ነው ።

ዶ/ር ኤፍሬም ፍሰሃን አስመራ እስከማገኘው ድረስ የጅማ ልጅ አድርጎ ነበር የምቆጥረው ። በእርግጥም ተወልዶ ያደገው ጅማ ነው ። በኢትዮጵያ አየር ኃይል ውስጥ የአቪዬሽን ዶ/ር ሆኖ ሲያገለግል አውቀዋለሁ ። ከሁሉም የአየር ኃይል አባላት ጋር ጥሩ ግንኙነት የነበረውና ከትንሹም ከትልቁም ጋር አብዝቶ ተግባቢ ሰው ነው ። በስራም ሆነ በግል ጉዳዮች በተደጋጋሚ የተገናኘን በመሆኑ ከመግባባት የዘለለ ጥሩ እውቂያ ነበረን ። በአሁኑ ሰዓት በኤርትራ አየር ኃይል ውስጥ የአቪዬሽን ዶ/ር ሆኖ እየሰራ ይገኛል ። ያው እንደ ድሮው ከኢትዮጵያውያኖች ጋር እጅግ የቀረበ ወዳጅነትና መግባባት አለው ።

ከውስጥ የሚሰማውን ድምፅ ለመለየትና የአዛዥን ቢሮ ለማንኳኳት ሳልደፍር ደፉ ላይ እንደቆምኩ በሩ ድንገት ተከፈተና ውስጥ የነበሩት ሰዎች ተያይዘው ከቢሮ ወጡ ።

አዛዥ ኩማንደር ሃብተፀዮን ሃድጉ በቀድሞው የኢትዮጵያ አየር ኃይል ውስጥ በተለያዩ ተዋጊ ስኳድሮን ውስጥ ሲያገለግል የነበረና በ1990 መጀመሪያ ላይ አውሮፕላን ይዞ የመን የገባ ሲሆን ከመንግስት ለውጥ በኋላ የኤርትራ አየር ኃይል አዛዥ ሆኖ እያገለገለ ነው።

ኩ/ል አብርሃም ዕቁባ ስላሴ- ቀደም ሲል በኢትዮጵያ አየር ኃይል ውስጥ በበራሪነት ሲያገለግል ቆይቶ በኋላ ወደ ኢትዮጵያ አየር መንገድ ተዛውሮ ሲሰራ የነበረና ከመንግስት ለውጥ በኋላ ወደ ኤርትራ በመምጣት አየር ኃይሉ ውስጥ ም/አዛዥ ሆኖ ይሰራል።

ኩ/ል ዋቅጋሪ ገመቹ የወለጋ ሰው ነው ። በኢትዮጵያ አየር ኃይል ውስጥ በተለያዩ ተዋጊ ስኳድሮኖች ውስጥ ሲያገለግል የነበረና ከፍተኛ ልምድ ካላቸው ኢትዮጵያውያን በራሪዎች መካከል አንዱ ነው ። ከመንግስት ለውጥ በኋላ በስደት ኬንያና ኡጋንዳ

ሲኖር ቆይቶ በአሁኑ ሰዓት ኤርትራ ውስጥ እየኖረ ነው ።

ኩል ታደሰ ሙሉነህ ተወልዶ ያደገው ባህር ዳር ነው ። እንደ ኩል ዋቅጋሪ ሁሉ በኢትዮጵያ አዋጅ ኃይል ተዋጊ ስኬታዊን ውስጥ ከፍተኛ ልምድ ያለው በራሪ ነው ። ከመንግስት ለውጥ በኋላ ወደ ኤርትራ በመምጣት በአዋጅ ኃይል ውስጥ በበረራ አስተማሪነት እያገለገለ ያለ ነው ። አብጅቸው ዶ/ር ኤፍሬም ፍሳሃም አለ ።

ከሁሉም ጋር ሰላምታ ከተለዋወጥን በኋላ ኩል ታደሰ ገንጠል ብሎ ወደ እኔ በመጠጋት ወዴት ነህ ? ... እንሂድ እንጂ አለኝ ። የስራ መውጫ ሰዓት በመድረሱ ወደ ቤት እንሂድ ማለቱ ነበር ፤ ልቤ ነገር እንዳረገዝ እሺ ብዬው ተከተልኩት ።

ከኩል ታደሰ ጋር ወደ መኪና ውስጥ ልንገባ ስንል ኩል ወቅጋሪ ገመቹ ድምፁን ከፍ በማድረግ ባለቤቱን ወደቤት አድርጎታል ቶሎ እመለሳለሁና ቱሉ ጋ ጠብቁኝ በማለት እየተጣደፈ ወደ አዋጅ ኃይል ሆስፒታል አቅጣጫ ባለቤቱን ዶ/ር ሊያ ጋቢሳን ሊያነሳ ሲሄድ እኛም ወደ ቤት መሄዱን ትተን ቱሉ ወደ ሚገኝበት አቅጣጫ አቀናን ።

የኩል ዋቅጋሪ ገመቹ ባለቤት ዶ/ር ሊያ ጋቢሳ ይባላሉ ። በኢትዮጵያ አዋጅ ኃይል ውስጥ እስከ መንግስት ለውጥ ድረስ በሃኪምነት ሲያገለግሉ ነበር ። ከ1998 ዓም በኋላ ግን እዚህ አስመራ በመምጣት በኤርትራ አዋጅ ኃይል ውስጥ እንደቀድሞው በሃኪምነት እየሰሩ ነው ።

ከኩል ታደሰ ጋር ወደ ከተማ አቅጣጫ መንዳት እንደጀመርን ትኩር ብሎ እየተመለከተኝ ምን ነው ? ምን ሆነሃል ? ችግር አለ እንዴ ? ብሎ አክታትሎ ጠየቀኝ ። በውስጡ የቋጠርኳትን ነገር ፊት ላይ እንዳነበበ ገባኝ ። ፈጥኜም እነ ጂሚን ከአዛዥ ቢሮ አውጥተው እያጣደፉ ጭቃ በመሰለፍ መኪና አሳፍረው ሲወስዷቸው አይቼ ጉዳዩ አሳስቦኝ ነው አልኩት ። ሁኔታውን በተመለከተም የሚያውቀው ነገር እንዳለ አክዬ ጠየቅኩት ። ማ/ቴክ ግርማ ለማን

“ጂሚ” በሚል የቅፅል ስያሜ እንጠራዋለን ። ከ1991 የመንግስት ለውጥ በኋላ ወደ አስመራ በመምጣት በኤርትራ አዋጅ ኃይል ሄሊኮፕተር ስኬታዊን ውስጥ በበራሪ ቴክኒሻንነት እያገለገለ ያለ ከፍተኛ ልምድ ያለው መካኒክ ነው ።

ካቴድራል - አስመራ

ጥያቄዬን እንደጨረስኩ አንዳች ነገር ትዝ እንዳለው ሁሉ .. እኔ .. በማለት ጀመረ ኩል ታደሰ ። አስከትሎም እነ ጂሚማ ወደ ባድመ ዘምተዋል በማለት ፊቱን ወደ እኔ እየመለሰ ፈገግ ብሎ መለሰልኝ ።

ፈገግታውን አልወደድኩለትም ፤ በደምብ ያለዳመጠኝና ያልተረዳኝም እንዲያውም የሚያሸፍብኝ መሰለኝ ። እናም ድምፁን ከፍ በማድረግ ... እውነቱን እኩ ነው ፤ በሆነ መኪና ጭነው ወስደዋቸዋል እያልኩህ ነው በማለት ቆጣ ብዬ ስጋቴን ደገምኩለት ። ነገሩን እንዳላጤነውና እንዳልገባው ሁሉ ።

እኔም እውነቱን ነው ። ባድመ አካባቢ አንድ ሚ-35 ወድቃ ተገኝታ እሷን ለማምጣት ወደዛ ዘምተዋል አለኝ ... ከረር ባለና እርግጠኛ በሆነ ድምፅ ።

ጭራሽ አሁን የባሰውን ግራ ገባኝ ። እንዴት ነው ሄሊኮፕተር ወድቆ የሚገኘው ? ዛሬ ደግሞ ሌሊኮፕተር እንደ ሳንቲም መሬት ወድቆ ይገኝ ጀመር እንዴ ? ለመሆኑ መቼ ነው ወድቆ የተገኘው ?

የትስ ነው የተገኘው ? ፓይላቶችስ የት ገቡ ? በማለት መላ ቅጡ የጠፋውን ጥያቄን አከታትዬ ደረደርኩለት ።

ኩል ታደሰ እንደተምታታብኝና እንደ አመረርኩ በመገንዘብ ... ባድሜ ግምባር .. ማይድማ ከሚባል አካባቢ ነው አሉ አለኝ ፤ መቀለዱን በማቆም ። ሄሊኮፕተር ማርከናል ነበር የተባለው ፤ እኔ ግን ክፍቶቹ (የአውሮፕላኑ ሰራተኞች) ስላልተገኙ ነው ወድቆ ተገኝቷል ያልኩህ በማለት ግልፅ ሊያደርግልኝ ሞክረ ። ከዚህ ውጪ ብዙ ዝርዝር ነገሮችን አልሰማሁም ፤ ለማንኛውም ነገ ከሄዱበት ሲመለሱ ሁሉንም እንሰማለን አለኝ በረዥሙ እየተነፈሰ ።

የማይመስል ነገር ነው ! አልኩት ነገሩን በማጣጣልና ጥርጣሬ ውስጤ እንደተቀበረ በሚገልፅ ቅላፄ ። እየነገረኝ ያለውን ታሪክ ለማመን እየተቸገርኩ ።

ሚ-35 ተዋጊ ሌሊኩፕተር

ጦርነት እኩ ነው ! አለኝ በጩኸት ንግግሬን አቋርጦ ። አስከትሎም የጦር መሳሪያ ወድቆ ልታገኝ ትችላለህ ፤ ታንክ ልትማርክ ትችላለህ ። ሌሊኩፕተርም እኩ የጦር መሳሪያ ማለት ነው ። በጦርነት ላይ ምንም ሊከሰት እንደሚችል ማወቅ አለብህ ፤ ምኑ ነው ያስደነቀህ ? ... አለኝ ። በጉዳዩ ብዙም ሳንግባባና የመንገዱም ርዝመት ሳይታወቀን ቴሉ ዘንድ ደረስን ።

ቴሉ ሁልጊዜ ሲያገኘን ይደሰታል ። እንደ ወንድሞቼም ይመለከተናል ። እኛም እሱን ለመጠየቅ ስንል

አዘውትረን ወደ እሱ ጋ ጎራ እንላለን ። እናንተን ሳገኝ ውስጤን ደስታ ይሰማዋል ይለናል ።

ቴሉ ሰላሌ ተወልዶ ያደገ ለግላጋ ወጣት ነው ። በእናቱ ወይም በአባቱ ከኤርትራ በመወለዱ ምክንያት የሻብያና ሕውሃት ግጭት እንደተጀመረ ከኢትዮጵያ ተባረረ ። የኤርትራን ምድር ለመጀመሪያ ጊዜ የረገጠው ከኢትዮጵያ ተባሮ የመጣ ጊዜ ነው ። ትግሪኛ ጆሮውን ቢቆርጡት እንኳ አይሰማም ። እሱ እንደሚለው ከሰላሌ ፈፀሞ ወጥቶ አያውቅም ።

ከሁሉም የተቸገረበት ጉዳይ ማንም በኤርትራዊነት ሊቀበለው ያለመቻሉ ነው ። አብዛኛው ኤርትራዊ ቴሉ እባላለሁ ብሎ ሲተዋወቃቸው የሚያሾፍባቸው እየመሰላቸው ከት ብለው ይስቁበታል ። ቴሉ ብሎ ኤርትራዊ እያሉ ፊት ለፊት ይሰለቃሉ ። ቴሉ ታድያ በእጅጉ ያዝናል ። ይኼኔ ተወልዶ ያደገባትን ሰላሌን ይናፍቃል ፤ የሚወዳትን ሰላሌን ተነጥቋልና ይቆጫል ።

ቴሉ ዘወር ሲልልን እኔና ኩል ታደሰ ቀደም ብለን ወደ አቋረጥነው ጨዋታችን በመመለስ “የሚወራው እውነት ከሆነ ሻብያ አንድ ተዋጊ ሄሊኩፕተር ቀናው ማለት ነው” አለኝ ኩል ታደሰ በሹክሹክታ ። አይደዘም “አየህ ባለሙያን አክብሮ መያዝ ጥቅሙ እዚህ ላይ ነው ። ኩል ማርቆስ እዚህ ኤርትራ መኖር ባይችል ኖሮ ይህኛን ባድመ ላይ ወድቃ ተገኘች የተባለችውን ሄሊኩፕተር ለማምጣት በዚህ ፍጥነት ማን ይሄድ ነበር አለኝ ?” በወቅቱ ድፍን ኤርትራ ቢታሰስ ተዋጊ ሌሊኩፕተሮችን ለመብረር ከኩል ማርቆስ ውጪ ሌላ ብቁ በራሪ ያለመኖሩን በመገንዘብ ።

“አየህ ባለሙያ ወርቅ ማለት ነው ። በክፉ ቀን ይጠቅምሃል ። ለዚህም ነው ሃገር ከፍተኛ ሃብት እያፈሰሰች የምታስተምራቸው ። ሃብተፅዮን የባለሙያን ጥቅም ስለሚያውቅ በቀላል ወጪ ተገቢውን ሙያዊ ክብር እየሰጠን አዲሱን አየር ኃይላቸውን እንድንገነባ ያደርጋል” ። በማለት በአገራችን ሁኔታ እየተቆጫ ነገረኝ ።

እኔና ኩል ታደሰ በዚህ ጉዳይ ሞቅ ያለ ጫዋታ ውስጥ ሰጥመን ሳለን ኩል ዋቅጋሪ ገመቹ እየተጣደፈ በመግባት ድምፁን ከፍ አድርጎ ቱሉን በኦሮምኛ ሲያናግረው ሰማን ።

“ አካም ጅርታ ቱሉ ” ። ቱሉ እናቱ የመጣችለት ያክል ፊቱ ሁሉ ጥርስ በጥርስ ሆኖ ወደ ኩል ዋቅጋሪ በመጣጋት በደስታ ይፍነክነክ ገባ ። በላይ በላይ እየተጣደፈ ኦሮምኛውን ያስኬደው ጀመር ። ሁለቱም ከጣሪያ በላይ ይስቃሉ ።

የኩል ዋቅጋሪ በራስ መተማመን የሚገርም ነው ። በኦሮምኛም በአማርኛም ሲያሰኘውም ትግረኛም እየቀላቀለ ድምፁን ከፍ አድርጎ ይጨውታል ። ለእርሱ አዲስ አበባም አስመራም ... መቀሌም ሆነ ለቀምት ልዩነት የላቸውም ። እንደልቡ ድምፁን ከፍ አድርጎ በፈለገው ቋንቋ መናገር ያደገበትና የኖረበት በመሆኑ ዕክል ምን ይለኛል ብሎ አይሸማቀቅም ። ቱሉም ለዚህ ይመስለኛ የመሃል አገር ሰዎችን በሩቅ ሲመለከት በደስታ የሚፍነክነክው ።

ይኼኔ ጥሩ አጋጣሚ ስለአገኘሁ ፊቴን ወደ ኩል ዋቅጋሪ መልሼ “ ጌታይ .. መጀመሪያ አስመራ ከእነ ፕሬዝዳንት ኢሳያስ ጋር ያገኘሁህ ጊዜ እኩ በአነግነት አምተንህ ነበር ” አልኩት ። ያኔ እንዳየሁት ወደ ቤቴ ሄጄ ለኩል ግርማ ጫላ ኩል ዋቅጋሪን ከእነ ፕሬዝዳንት ኢሳያስ ጋር ቆሞ አየሁት ብዬው የነገርኩትንና አነግ ሆኖ መጥቶ መሆን አለበት ብለን ያማነውን በማስታወስ ።

ንግግሬ ያስቆጣው ኩል ዋቅጋሪ በብስጭት ቱግ ብሎ “ ምነው ባክህ ? አየር ኃይል እኩ ነው ያሳደገኝ ... ተማሪ ሆነን እንኳ ደርሚተሪያችን (መኝታ ቤታችን) ቤጌምድር ፣ ወለጋ ፣ ወሎ ... ነው እንጂ አሮሞ .. አማራ የሚል ስያሜ አልነበረውም ። እንዴት እዚህ ድረስ ዝቅ አድርገህ ትገምተኛለህ ? እኔ እኩ ከአየር ኃይል ጋር የኖርኩ ፣ በዘር ዘምቢል ውስጥ ገብቼ ልኖር የማልቸል ባለ ሰፊ ማህበረሰብ አካል ነኝ ” አለኝ ከልቡ ውስጡን እየተሰማው ። ለነገሩ እኔም ይህንን አውቃለሁ ። አየር ኃይል ከመላው አገሪቷ እየዘረ የሚያመጣቸውን አዲስ ምልምሎች በሶስት ወራት

ስልጠና ብቻ እንዴት አድርጎ ሁሉንም ኢትዮጵያዊ በሆነ ብሄራዊ መንፈስ እንደሚቀርፅና ከአንድ እናት የተፈጠረን ወንድማማች አድርጎ እንደሚያወጣን በውስጤ እየመሰከርኩ ። እናም ጥፋተኝነት ተሰምቶኝ ከመቀመጫዬ ብድግ ብዬ ኩል ዋቅጋሪን ይቅርታ ጠየቅኩት ።

በመንግስት ለውጡ ሳቢያ የኢትዮጵያ አየር ኃይል ሙሉ ለሙሉ እንዲበተን ከተፈረደበት በኋላ ኩል ዋቅጋሪ ገመቹን ለመጀመሪያ ጊዜ ያየሁት ሰኔ 1998 ዓም አስመራ አየር ኃይል ቤዝ ውስጥ ከፕሬዝዳንት ኢሳያስና ከጀ/ል ስብሃት ኤፍሬም (የኤርትራ የመከላከያ ሚኒስትር) ጋር ቆመው ሲያወሩ ነበር ። ሰላም ለማለት ሶስቱ ወደቆሙበት አቅጣጫ ስጦታ ድንገት ያስተዋለኝ ኩል ዋቅጋሪ አፍን በመዳፉ እየሸፈነ በመደነቅ “አንተም ኤርትራዊ ነህ ” ? ያለኝ ምንግዜም አይረሳኝም ። ድሮ አብረን ስንኖር የቱ ከኤርትራ የትኛው ደግሞ ከትግሬ እንደሆነ ለመለየት ግድ እንደሌለን በሚያስታውቅ ቅለፄ ።

“የለም ጌታይ ፤ እኔ ኢትዮጵያዊ ነኝ ፤ እዚህ ኤርትራ ለስራ መጥቼ ነው” በማለት ሶስቱንም በየተራ ጨበጥኳቸው ። “አሃ! እንደ እነ ኩል ታደሰ ነሃ” ብሎኝ በሌላ ጊዜ በሰፊው እንደምንገናኝ ገልጾልኝ እንደተለየኝቸው አስታውሳለሁ ።

ኩል ዋቅጋሪ ኢህአዴግ አገሪቷን እስኪቆጣጠር ድረስ የሶስተኛው አየር ምድብ (ድሬዳዋ ቤዝ) አዛዥ ነበር ። በመጨረሻዋ ደቂቃ ከሌሎች በራሪዎች ጋር በአንቶኖቭ 12 አውሮፕላን ወደ ኬንያ ይሰደዳል ። ከኬንያም ወደ ኡጋንዳ በመሸጋገር በኡጋንዳ አየር ኃይል ውስጥ በበራሪነት አግልግሏል ። ሙያውን እየሸጠ ጥሩ ገቢም ነበረው ። በዚህ ላይ ባለቤቱም የሕክምና ዶ/ር በመሆኗ ኑሯቸው ከጥሩ በላይ ነበር ።

ከሰባት ዓመታት የኡጋንዳ ኑሮ በኋላ ኤርትራና ሕውሃት ወደ ግጭት ሲያመሩ ሕውሃቶች ቀርበው ሊያግባቡት ሞክረዋል ። “ አገራችን በባዕዳን ተወራለችና ይህንን የድፍረት ወረራ ልዩነታችንን በማቻቻል አብረን እንመክት ” ይሉታል ። አገር የመከላከሉን ጉዳይ ኩል ዋቅጋሪ አልጠላውም ። ነገር

ግን አንዳንድ ጥያቄዎችን በማንሳቱ ከሕውሃት ተወካዮች ጋር ሊግበባ አልቻለም ። ወደዚህ ወደ ኤርትራም ለሶስተኛ ጊዜ እንዲሰደድ ያደረገውም ይኸው የሕውሃቶች ትንኮሳ እንደሆነ ይናገራል ።

ኩ/ል ዋቅጋሪ እኛን ተቀላቅሎ እንደተቀመጠ ወድቃ ተገኝቶ በተባለችው ሌሊኩፕተር ዙርያ ስለ ኩ/ል ማርቆስና ማ/ቴክ ግርማ ጉዳይ መነጋገራችንን ቀጠልን ።

ኩ/ል ማርቆስ ሰላምን በቀድሞው የኢትዮጵያ አየር ኃይል በሌሊኩፕተር ስኳድሮን ውስጥ ታዋቂና ከፍተኛ ልምድ ያለው በራሪ ነበር ። ተወልዶ ያደገው ሐረር ውስጥ ከወታደር ቤተሰብ ነው ። በኋላም ሐረር የጦር አካዳሚ በመግባት በመኩንነት ተመርቆ መጀመሪያ በአርሚ አብዮት ውስጥ ቀጥሎም በኢትዮጵያ አየር ኃይል የተለያዩ ስኳድሮኖች ውስጥ በበራሪነት አገልግሏል ። በ1991 የመንግስት ለውጥ እንደ አብዛኛው የኢትዮጵያ አየር ኃይል በራሪ በአዲሱ ስርዓት በሌሊት የሞት ፍርድ ከተፈረደባቸው በራሪዎች ውስጥ ይካተታል ። በስደት ወደ ኤርትራ በመምጣትም በኤርትራ አየር ኃይል ውስጥ በሌሊኩፕተር በራሪነትና በአስተማሪነት እያገለገለ ይገኛል ።

እነሆ ዛሬ በባድመ ግምባር ማይድማ አካባቢ አንድ ሌሊኩፕተር ወድቃ ተገኝታለች መባሉን ተከትሎ ወደ ባድመ በመሄድ ሌሊኩፕተርን ለማምጣት መዝሙራቸውን ኩ/ል ታደሰ እየነገረን ቢሆንም እንዴት ተበላሽታ የወደቀች ሌሊኩፕተርን አስነስተው ሊያመጡ ይችላሉ ? በማለት ግራ እያጋባኝ ያለውን ጉዳይ ጠየቅኩ ።

ኩ/ል ዋቅጋሪም ሃሳቤን በመቀበል ሌላ ተጨማሪ ስጋት ይሆናል ያለውን ሃሳብ ሰነዘረ ። “እንዲያው የፈለገውን ያክል የዘመኑን የአየር ኃይል ኃላፊዎች አሳንሰን ብናያቸውም ይህኛን ሌሊኩፕተር ለጠላት አሳልፈው የሚሰጡ አይመስለኝም ፤ በፍጥነት ያለችበት ድረስ በመሄድ ለማውደም መሞከራቸው አይቀርም ። በዚህ ላይ አጠቃላይ ዘመቻውን በመምራትና በአማካሪነት እያገለገሉ ያሉት ብ/ጀ

ተጨማሪ መስፍን መሆናቸውን አንርሳ ። ጀ/ል ተጨነ ሌሊኩፕተርን ማውደም እንደሚገባ የሚጠፋቸው መኩንን አይደሉም ። ስለዚህ ይህ ዘመቻ ለእነ ኩ/ል ማርቆስ አደገኛ ሊሆን ይችላል በማለት ስጋቱ ገለፀ ።

ጀ/ል ተጨነ መስፍን ወሎ ኩረም ነው እድገታቸው ። ኩረም ይደጉ እንጂ መሰረታቸው ግን አድዋ እንደሆነ ከለውጡ በኋላ ጭክ ብሎ መነገር ጀምሯል ። በፈረጆቹ 1955ዓም አየር ኃይልን ተቀላቅለው በተለያዩ ተዋጊ ስኳድሮኖች ውስጥ በተዋጊ በራሪነት ካገለገሉት ምርጥ በራሪዎች ውስጥ አንዱ ለመሆንም በቅተዋል ። በጀ/ል ማዕረግ ወደ መከላከያ ሚንስቴር ተዛውረው በዘመቻ መምሪያ ውስጥ ለበርካታ አመታት ሰርተዋል ። ኢህአዴግ አገሪቷን እስኪቆጣጠር ድረስ ዘወትር ማለዳ ከአዲስ አበባ ደብረ ዘይት መኪናቸውን እራሳቸው እያሸከረከሩ በጀት በረራ ማሰልጠኛ ስኳድሮን ውስጥ እኔን ጨምሮ ተዋጊ በራሪዎችን ያስተምሩ የነበሩ ጠንካራ የአየር ሰው ናቸው ። በተዋጊ ጀት አውሮፕላን በራሪነት ያከማቹት ሰዓት በአፍሪካ አህጉር ሻምፒዮናትን እንደያዙ እንዲቆዩ አድርጓቸዋል ። ኢህአዴግ ወደ ስልጣን በመጣ ማግስትም ወደ ወህኒ ተጥለው ለሰባት ዓመታት ከርቶሌ ተከርቸዋቸዋል ። በ1998 ዓም በሻብያና ወያኔ ግጭት ሳቢያ ከሌሎች አቻዎቻቸው ተለይተው ከእስር የመፈታታቸው ሚስጢር እንደተከደነ ቢቆይም በአየር ኃይል ዘመቻ መምሪያና በዘመቻ አማካሪነት እያገለገሉ ናቸው ።

ይህንን የጀ/ል ተጨነን ዕምቅ ልምድ ነው ኩ/ል ዋቅጋሪ የፈራው ። እኚህ የተዋጣላቸው የአየር ኃይል

ባለሙያ አማካሪነት አይደለም አዋር ኃይሉን እራሱን የማዘዝ ብቃት አላቸው እያለን ነው፤ ኩ/ል ዋቅጋሪ ። ስለዚህ የእነ ኩ/ል ማርቆስ ወደ ባድመ የመዝሙቱ ጉዳይና ወደቀች የተባለችውን ሌሊኩፕተር ወደ አስመራ እየበረሩ የማምጣቱ ጉዳይ የሚሳካ እንዳልሆነ በዝርዝር አወጋን ።

አያይዘም “ጀ/ል ተጫኔ ከእስር ተለቀው በዘመቻ አዛዥነትና በአማካሪነት መመደባቸውን የሰማሁ ግዜ ለምን እሳቸውን ብቻ ከእስር ፈቷቸው የሚለውን ጥያቄ ቢያጭርብኝም ወደ አዋር ኃይል በመመለሳቸው ተደስቼ ነበር አለን ። በእሳቸው ግፊት ሁኔታዎች ይሻሻላሉ ብዬ ተስፋ በማድረግ ወደ አገር ቤት ለመመለስም አስቤ ነበር ። የታሰሩት ይፈታሉ ፣ የተሰደዱትም ወደ አገራቸው ይመለሳሉ ። አዋር ኃይልም ወደ ነበረበት ተመልሶ ለአገር ጠቃሚ እንደሆነ ይቀጥላል ። ቁምና በቀልም ያከትማል ብዬ ሙሉ ለሙሉ አስቢያለሁ ። ስለ አገራችንም ሆነ ስለ አዋር ኃይል በአዲሶቹ መሪዎች በኩል የተሻለ ግንዛቤ አግኝቶ ... ሁላችንም አገራችንን የምናገለግልበት ሁኔታ ይመቻቻል እያልኩ ነበር ።

የሕውሃት ሰዎች በስደት የምኖርበት አገር ድረስ መጥተው “አገራችን ተወራለች ፣ ዳር ድንበራችንም ተደፍሯል .. ልዩነታችንን አስወግደን አገራችንን በጋራ መከላከል አለብን ብለው ሲያነጋግሩኝ መጀመሪያ ፈቃደኛ ሆኜ ነበር ። “በኋላ ግን አንድ ጥያቄ አቀረብኩላቸው ። “እዚህ ድረስ እኔን መጥታችሁ እንዳናገራችሁኝ ሁሉ እዚያው አገር ውስጥ በእስር ላይ ያሉትን ጠይቃቸዋል ወይ? “ብዬ ጠየቅኩቸው ። ይህንን ጉዳይ ጀ/ል ተጫኔም እንደሚያነሱባቸው እየተማመንኩ ።

“አይይይ ... አገር ውስጥ በእስር ላይ የሚገኙት የአዋር ኃይል ሙያተኞች እኩ በቀይ ሽብር ጉዳይ ተከሰው ጉዳያቸው በፍርድ ቤት እየታዩ ያሉ ሰዎች ናቸው” ብለው ሲመልሱልኝ እንደዋሹኝና ተንኩል እንዳለበት ስለገባኝ ወደ አገር ለመመለስ ያለኝን ሃሳብ ቀርቡኝ ።

“በአገር ውስጥ በእስር ላይ ያሉት የአዋር ኃይል አባላት አብዛኛዎቹ ጓደኞቼ ናቸው ። ከአዋር ኃይል ስራ ውጪ ከቀይ ሽብር ጋር ምንም የሚያገናኛቸው ጉዳይ እንደሌለ እራሴን የማውቀውን ያክል አውቃቸዋለሁ ። ስለዚህ ነገሩ ሁሉ አላምር አለኝ ። ጓደኞቼህ በቀይ ሽብር ተከሰው ነው ከርቸሌ የወረዱት የሚለውን የውሸት ክስ አምኜ ወደ አገር ከምመለስ ብሞት ይሻለኛል ብዬ የአብሮ እንስራ ጥያቄያቸውን ሳልቀበክ ቀረሁ። አለን ኩ/ል ዋቅጋሪ ።

አያይዘም በጀ/ል ተጫኔ እስከ መጨረሻው ተስፋ አለኝ ። የብቀላውን ክስ ያስቀላብሳሉ ፣ በግፍ እስር ቤት የሚማቅቁትን ጓደኞቻችንና በሌሎች የሞትና የዕድሜ ልክ ፍርደኞችን ነፃ እንዲወጡ ይጥራሉ ብዬ አስባለሁ ። ይህንን ሳይፈፀሙ ቀርተው በወገንተኝነት ከህውሃት ጋር በመስራት የሚዘልቁ ከሆነ ግን እንተዘዘባለን” ብሎን በረዥሙ ተነፈሰና ወጉን ጨረሰ ።

እንደ ፈራነው ሳይሆን በነጋታው ጠዋት ከስራ መግቢያ በፊት የባድሜዎ ሌሊኩፕተር በቀድሞው ባለቤቶቿ አማካኝነት አስመራ አዋር ማረፊያ በሰላም ደረሰች ። በፍፁም ሊታመን የማይችል ነው ። ያለ እንከን እየሰራች ያለች ሄሊኩፕተር ለጠላት ጥሎ መሄድ ምን የሚሉት ችሮታ እንደሆነ መገመት አቃተኝ ። ሄሊኩፕተሩን መብረር ባይቻል እንኳ ጠላት እጅ ገብታ መጠቀሚያ እንዳትሆን ማውደም ማንን ገደለ ? በአለም የምርኩ ታሪክ የዚች ሄሊኩፕተር ጉዳይ የመጀመሪያው መሆን አለበት ። እንዲሁ እንቅልፍ እንዳጣሁ ስንገለበጥ አድሬ ንጋት ላይ ገና ሽለብ እያደረገኝ በነበረበት ሰዓት ነው የሄሊኩፕተር ድምጽ በመኖሪያችን አናት ላይ ሲያልፍ የሰማሁት ። ዘልዬ ከአልጋዬ ላይ በመነሳት ወደ አዋር ኃይል ግቢ አመራሁ ። በረራ መስመር ስደርስ አዛዥን ጨምሮ ብዙ ሰዎች ሄሊኩፕተሩን ከብብው በአሸናፊነት ያውካካሉ ።

ኢትዮጵያዊው የአርማሜንት (የጦር መሳሪያ) ስፔሻሊስት ማ/ቴክ አርጃ ጴራ በደቂቃዎች ውስጥ ሄሊኩፕተሩ የታጠቀቸውን መሳሪያ ሁሉ ፈታትቶ

መሬት ላይ ዘርግፎታል ። ሄሊኮፕተር ጥይትና ሮኬት ታጥቃ ነበር ። ውስጤ ሲሸማቀቅና የመዋረድ ስሜት አንገቴን ሲያስደፋኝ ይታወቀኝ ነበር ። እንዴት እንደዚህ አይነት ስህተት ይሰራል ? በምንስ ምክንያት ይህኛን ሄሊኮፕተር ባለችበት ማውደም ከባድ ሆነ ? እጅግ አሳፋሪ ሆኖ ተሰማኝ ።

የኤርትራ አየር ኃይል አዛዥ ወደ ሌሊኮፕተር ከክፍሉ ውስጥ በመግባት ያገኛቸውን ቁሳቁሶች ይዘ ወረደ ። በራሪዎቹ ጥላውት የወረዱትን ፎቶ ግራፎች በእጁ ይዟል ። የማውቃቸው ዳደሮቹ ናቸው ። ከፎቶ ግራፎቹ መካከል የቀድሞዋ ሶቭየት ሕብረት ዜጎችም ይገኙበታል ። በዚህኛውም ወገን አስመራ ያሉት የቀድሞዋ ሶቭየት ሕብረት ዜጎች በፎቶ ግራፍ ላይ የሚመለከቷቸውን በራሪዎች ያውቋቸዋል ። አለም እንደዚህ ናት ። በዚህም ወገን ሆነ በዚያኛው ወገን በገንዘብ የተገዙ ዳደሮች ኖረዋል ጦርነቱን የሚዋጉት ።

የኤርትራው አየር ኃይል አዛዥ የደስታና የአሸናፊነት ስሜት ጎልቶ ይገባለታል ። ከ/ል ማርቆስንና ማ/ቴክ ግርማን እያቀፈ አድናቆቱን ይለግሳቸዋል ።

ሄሊኮፕተሩን እየዘርኩ ስመለከት ከሆዴ ስር ዙ-23 በሚመስል ጥይት መመታቷን አስተዋልኩኝ ። ጥይቱ የነዳጅ መስመሩን ጎድቶት ኖሮ ነዳጅ እየፈሰሰ እንደነበረ በሚገባ ያስታውቃል ። ለሄሊኮፕተሩ መውደቅ ምክንያት የሆነው በአየር ላይ ሆኖ ከምድር በተተኩስ የአየር መቃወሚያ መመታቷ እንደሆነ ተገነዘብኩኝ ።

በኋላ ግን ከሙንድ ፖስትና ጠቅላይ መምሪያ በአዛዥነት ተቀምጠው ጦርነቱን የሚመሩትን ሰዎች አምራሬ ረገምኩ ። እንዴት እንደዚህ አይነት ስህተት በመስራት በአየር ኃይል ስሜት የገነነውን አገር ያዋርዳሉ ብዬ ወቀስኳቸው ። ሄሊኮፕተሩን ያለችበት ሄደው እንድትወድምና ጠላት እጅ እንዳትገባ ማድረግ ነበረባቸው ። የዚህ ሁሉ ዝብርቅርቅ ክስተት ተጠያቂ ማን ነው ብዬ ሳስብ ሙያዊ ብቃት በሌላቸው ሰዎች የመመራቱ ጦስ እንደሆነ ደመደምኩ ። ሙያና ባለሙያ እንዲለዩ ተደርጓል ። ኢትዮጵያ አገራችን

በአፍሪካና በዓለም ደረጃ የነበራችን የአየር ኃይል ብቃት በማዋረድ በኩል ሌት ተቀን ተሰርቷል ።

በዚህ ሁኔታ አገር ሊገነባ እንደማይችል ግልፅ ነው ። ለዘመናት የአገር ኃብት የፈሰሰበትን ባለሙያ በአንድ ጅንበር አውድሞ ለባዕዳን ገፀ በረከት እንዲሆኑ ማድረግ አገርንም ሕዝብንም እንደሚጎዱ እያየነው ነው ።

ሚግ-21 ስኳድሮን ፣ አሥመራ

ከ/ል ዋቅጋሪ ፣ ከ/ል ታደሰ ፣ ከ/ል ግርማ ፣ ከ/ል ማርቆስ ፣ ማ/ቴክ ግርማ ፣ ማ/ቴክ አርጃ ስንቱን ኢትዮጵያዊ ባለሙያ ቆጥራው እንደምዘልቀው አላውቅም ። ግን እነኚህ ሁሉ አገራችን በሚያስፈልጓት ሰዓት በክፍ ቀን ያልሆነ በታ ላይ የተገኙ ናቸው ።

ከ/ል ዋቅጋሪ ገመቹ ከባለቤታቸው ከዶ/ር ሊያ ጋቢሳ ጋር